

تاریخ دریافت: ۹۴/۰۴/۱۵

تاریخ پذیرش: ۹۴/۰۵/۲۸

چکیده

بر اساس قانون تشکیل ناجا یکی از وظایف اصلی این نیرو پیشگیری از وقوع جرم در کنار دیگر وظایف است مبنای پیشگیری انتظامی را می‌توان تدابیر و اقدام‌های نیروی انتظامی و سایر دستگاه‌ها به حکم قانون دانست. پیشگیری انتظامی از جرم فقط مختص به نیروی انتظامی نبوده و ارگان‌های دیگر نیز در این وظیفه نقش دارند یکی از جرائمی که امنیت جامعه را به شدت تحت تاثیر قرار می‌دهد جرم سرقت است و بهترین اهرم‌های پیشگیری از جرم که بسیار زودبازده می‌باشد به‌کارگیری گشت‌های انتظامی بر مبنای پیشگیری از جرم است هدف از این تحقیق شناسایی و تبیین عوامل مؤثر بر موفقیت گشت انتظامی در پیشگیری انتظامی از سرقت موتورسیکلت در شهرستان بوشهر است و هدف دیگر آن ارائه راهکار و پیشنهاد‌های کاربردی بر اساس یافته‌ها و نتایج تحقیق است.

روش: تحقیق حاضر از نظر ماهیت و هدف کاربردی است و از نظر روش توصیفی از نوع زمینه‌یابی (پیمایشی) است. جامعه آماری تحقیق حاضر را تعداد ۱۰۰ نفر از سارقین موتورسیکلتی که در شهرستان بوشهر در طول سال ۱۳۹۲ و شش ماهه اول ۱۳۹۳ اقدام به سرقت نموده‌اند. تشکیل می‌دهند که در مجموع ۵۰ نفر به عنوان نمونه با استفاده از روش نمونه‌گیری احتمالی طبقه‌بندی شده انتخاب شدند. روش گردآوری اطلاعات در این تحقیق روش کتابخانه‌ای و میدانی است و ابزارهای گردآوری آن را مصاحبه و پرسش‌نامه محقق ساخته تشکیل می‌دهد.

یافته‌های تحقیق: آزمون‌های آماری رابطه معناداری بین گشت انتظامی و به‌کارگیری مأموران باتجربه و آموزش‌دیده گشت انتظامی، ویژگی‌های محیطی حوزه استحفاظی، در نظر گرفتن پیک وقوع جرائم و نظارت الکترونیک موثر در پیشگیری از سرقت موتورسیکلت مؤثر است.

واژه‌های کلیدی: سرقت موتورسیکلت، گشت انتظامی، پیشگیری انتظامی

۱-استادیار حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر E-mail: dr.Abdollahi@yahoo.com

۲-کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر(نویسنده مسئول)

Email:Farzad.adeeban@gmail.com

جرم سرقت مورد نکوهش همهی قوانین و ادیان است که در اعصار گذشته تا به حال مجازات های متفاوتی برای آن مقرر ساخته‌اند در سوره‌ی مائده آیه شریفه‌ی ۳۸ قطع دست دزد را مقرر فرموده است. شیوه‌های مقابله و روش‌های برخورد با آن‌ها متناسب با دگرگونی‌های سرقت متحول شده است. به تعبیر دیگر، چون در عصر ما موارد و وسایل گوناگون سرقت و گرایش به آن تغییر یافته، مقابله با آن نیز دشوار تر شده است (ستوده، ۱۳۷۶) امروزه موتورسیکلت به عنوان یکی از مهم‌ترین وسایل نقلیه نقش به‌سزایی را در ترافیک شهری، رفع مشکل ایاب‌وذهاب، امرار و معاش حتی مسافرکشی درون‌شهری می‌باشد، از سوی دیگر، بررسی جرائم و آمار در معاونت تحقیقات و کشف جرائم ناجا نشان می‌دهد در بسیاری از جرائم این وسیله نقلیه، به عنوان عامل اصلی مقاصد شوم مجرمین می‌باشد که در جای خود حائز اهمیت است که اغلب برای سوژه مدنظر، آشنایی با محل ارتکاب جرم، فرار پس از عمل مجرمانه و قدرت مناسب جهت مانور، به کار می‌رود از آنجایی که موتورسیکلت متعلق به قشر مستضعف جامعه است لذا با سرقت آن امکان جایگزینی مجدد برای مالک میسر نخواهد بود، چون به عنوان یک وسیله نقلیه در جامعه معرفی می‌گردد ضروری است با برنامه‌ریزی مدون و اصولی بتوانیم ضمن ایجاد فرهنگ صحیح استفاده از این وسیله نقلیه اقدامات گسترده‌ای را در جهت ارتقاء توان عملیاتی و پیشگیرانه مأمورین انتظامی تدابیر لازم را اتخاذ نماییم.

یکی از مهم‌ترین تغییراتی که در ساختار پلیس متناسب با تغییرات در عرصه اجتماعی و به تبع آن در عرصه جرائم ایجاد شده است تخصصی شدن امور پلیسی و تغییرات اجتماعی به وقوع پیوسته در زندگی اجتماعی، متضمن پیچیدگی‌هایی بوده است که دیگر نمی‌توان از یک واحد یا فرد پلیس انتظار داشت تا به تمام اتفاقات در حوزه‌های مختلف اشراف و آگاهی داشته باشد، بنابراین تخصصی شدن و حرفه‌ای شدن ضرورتی ابتدایی و اولیه برای نیروی انتظامی محسوب می‌شود. بر این اساس، برای امور مختلف، به خصوص در زمینه‌های اجتماعی، تخصص‌های جدیدی مورد نیاز است تا بتوان از آن طریق، توقع جامعه را از یک پلیس فعال و کارآمد، برآورده ساخت. در همین جا لازم است به نکته‌ای کلی اشاره شود و آن، نیازمندی به حضور افرادی در سازمان پلیس است که پس از آموزش و کسب تجربه و مهارت، بتوانند بازدهی مناسب را در طول خدمت خویش ارائه کنند؛ از این رو توسعه منابع انسانی و کیفی سازی نیروها از راهبردهایی اساسی است که در سازمان‌دهی جدید مدنظر قرار گرفته و دنبال می‌شود.

تقویت پیشگیری انتظامی و گسترش سطوح وظایف کلانتری‌ها در منازعات فردی و حقوقی و پرداختن به ریشه‌های اصلی ناهنجاری‌ها، از اهداف عمده ایجاد تحول در کلانتری‌ها محسوب می‌شوند. بر این اساس، با ایجاد تغییر و تحول در ساختار، کارکرد، روش‌ها و شیوه‌های اقدام در کلانتری‌ها، گام مهمی در جهت عینیت بخشیدن به رویکرد جامعه محوری در نیروی انتظامی برداشته شده است. ایجاد واحدهای عملیات انتظامی و پیشگیری، تقویت گشت‌های انتظامی، راه‌اندازی گشت‌های انتظامی و اطلاعاتی در کلانتری‌ها، ایجاد زمینه ارتباطات مستمر و نزدیک کلانتری‌ها با مردم در جهت توسعه مشارکت آن‌ها در حوزه نظم و امنیت، از جمله اقدامات و دستاوردهای مهم تحول در کلانتری بوده است. چرا که سرقت‌ها از جمله عواملی هستند که موجب به هم زدن نظم و آرامش جامعه می‌شوند و این‌گونه بزه‌ها تاثیر عمیقی در ایجاد جو ناامنی و عدم احساس امنیت در جامعه را فراهم می‌نمایند. از طرفی چنان‌چه پاسگاه‌ها و کلانتری‌ها و سایر عوامل اجرایی نتوانند به طور قاطع با این پدیده (سرقت موتورسیکلت) برخورد کنند و عاملان آن را به موقع دستگیر نمایند، باید در انتظار ناامنی‌های دیگر و بزرگ تری بود که تبعات دو چندان در پی خواهد داشت.

با این حال مجموعه حاضر تحت عنوان عوامل مؤثر بر موفقیت گشت‌های انتظامی فرماندهی انتظامی شهرستان بوشهر در پیشگیری از سرقت موتورسیکلت گامی است در جهت شناسایی چالش‌ها و ارائه راهکارها در کاهش سرقت موتورسیکلت می‌باشد.

بخش اول: سرقت موتورسیکلت

مفهوم سرقت

سرقت در لغت به معنی دزدی کردن و دزدی آمده است. همچنین برای سرقت تعابیر دیگری از جمله؛ "برداشتن مال دیگری به صورت پنهانی و دور از چشم صاحب آن (بیابانی، ۱۳۹۰)؛ ربودن خدعه آمیز مال غیر؛ برداشتن چیزی از دیگران بدون اطلاع و رضایت او؛ گرفتن و بردن مال و پول کسی به زور یا مکر و فریب؛ ربودن متقلبانه شی متعلق به دیگری (قانون مجازات اسلامی، ماده ۲۱۲) به کار رفته است.

موتورسیکلت وسیله‌ای است که سرقت آن به علت افزایش قیمت در سال‌های اخیر مورد توجه و علاقه گروهی از سارقان قرار گرفته است و با انگیزه‌های مختلف و برای اهداف گوناگون و متنوع، آن را به سرقت می‌برند. امروزه، موتورسیکلت نیز به یک وسیله رفت‌وآمد شهری تبدیل شده است که سهم قابل توجهی از جابه‌جایی‌ها را به عهده دارد. بسیاری از اقشار کم درآمد از موتورسیکلت به عنوان وسیله نقلیه خانواده استفاده می‌کنند. با توجه به ترافیک سنگین و کندی عبور و مرور به

واسطه تولید انبوه خودرو، موتورسیکلت به دلیل سرعت بالا، حجم کم و قدرت تحرک زیاد به راحتی می‌تواند از خیابان‌های شلوغ یا گذرگاه‌های باریک عبور کند و به همین دلیل راندن آن بین مردم به ویژه جوانان مقبولیت زیادی دارد. اما این موضوع باعث شده که موتورسیکلت به یک وسیله نقلیه خطرآفرین تبدیل شود (شهرداری یزد، ۱۳۸۵).

بر اساس تعریف آیین‌نامه راهنمایی و رانندگی موتورسیکلت وسیله نقلیه موتوری است که دارای دو یا سه چرخ می‌باشد و نیروی آن متجاوز از ۵ اسب بخار است. موتورسیکلت، یکی از انواع وسایل نقلیه موتوری است که به علت ارزانی قیمت، مصرف کم سوخت، قابلیت مانور بالا و فضای کمی که از سطح معابر اشغال می‌کند، همواره در چرخه ترافیکی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار بوده و مورد توجه و استقبال اقبال متوسط، کم درآمد و جوانان قرار گرفته است به نحوی که امروزه تعداد زیادی کارخانه موتورسیکلت‌سازی در سطح کشور، در حال تولید انبوه هستند. هر یک از سارقین شیوه و شگردی جهت سرقت موتورسیکلت دارد این شیوه‌ها بر اساس نوع موتورسیکلت متفاوت است در بسیاری از مواقع کارآگاهان پلیس آگاهی از طریق شیوه‌های به کار رفته سارقین را شناسایی می‌کنند.

چگونگی مواجهه با سرقت موتورسیکلت

امروزه سرقت موتورسیکلت بیش از پیش متداول شده و در قرن بیستم به دلایل زیر یکی از عوامل اصلی ناامنی به شمار می‌آید: اولاً به علت شدت و خطرناکی به طوری که امروزه تعداد سرقت‌های سالانه صد هزار فقره تخمین زده شده است. دوم، به علت تأثیر مخرب آن بر بزه دیده. زیرا بزه دیدگان از تجاوز به حریم خصوصی خود بیزارند و در نتیجه آرامش روحی خود را از دست می‌دهند. در واقع بعد از کسر سرقت‌های گزارش نشده به پلیس، و موارد کشف نشده و تعقیب نشده تنها ۳٪ از سرقت‌ها منجر به محکومیت می‌شوند. از طرفی همیشه این‌گونه نیست که درهای محکم و قفل‌های عمودی و نصب دزدگیر حفاظت همه‌جانبه و کاملی را تأمین کنند. چرا که سارقان مصمم و حرفه‌ای اغلب موفق می‌شوند به زور، مقاوم‌ترین و محکم‌ترین درها را بشکنند، مگر اینکه تصمیم بگیرند که پنجره‌ای را محور قرار دهند. امروزه لوازم امنیتی کمتر با تمایلات ما در یک جامعه سازگار است زیرا در یک جمله باز احترام گذاشتن به آزادی رفت‌وآمد اشخاص و کالاها در اولویت قرار دارد. (ترخانی، ۱۳۸۴). فلذا پس از سرقت موتورسیکلت و اطلاع مالباخته از موضوع سریعاً بایستی مراتب را به ۱۱۰ (مرکز فرماندهی و کنترل) اطلاع داده تا مسئول وقت اپراتور از طریق شبکه رادیویی (بی‌سیم) مراتب سرقت موتورسیکلت را با ذکر مشخصات پلاک انتظامی آن به عوامل گشتی اطلاع داده و از این طریق طرح مهار و توقیف موتورسیکلت اجرا گردد.

در تجزیه و تحلیل به عمل آمده از آمار سرقت‌های موتورسیکلت در سال ۱۳۹۲ و نیمه اول ۱۳۹۳ سرقت موتورسیکلت فراوانی بالایی در بین دیگر مصادیق سرقت داشته است به همین دلیل پلیس آگاهی استان و فرماندهی انتظامی شهرستان مرکز استان به این نوع سرقت باید توجه بیشتری داشته باشند. ضمن فراوانی این سرقت در سطح استان نسبت به سایر جرائم استفاده از آن در انجام سایر سرقت‌ها موجب توجه بیشتر به رسیدگی و کشف آن گردیده است و بر اهمیت رسیدگی به این جرم افزوده است. یکی از خصوصیات و ویژگی‌های مهم استان که موجب تمایز استان از سایر استان‌های کشور در این سرقت گردیده است اوراق سریع موتورسیکلت مسروقه توسط سارقین و استفاده از قطعات مسروقه بر روی موتورسیکلت‌های قدیمی و مستعمل سنددار و معدوم کردن قطعات آن که دارای مشخصات فنی قابل پیگیری است می‌باشد به همین دلیل کشف آن به سختی انجام می‌گیرد و علی‌رغم دستگیری‌های متعدد از سارقین به دلیل عدم تحویل موتورسیکلت مسروقه آمار کشف آن کمتر از تعداد وقوع می‌باشد. از دلایل مهم فراوانی سرقت موتورسیکلت یکی سهولت سرقت آن به دلیل عدم رعایت نکات ایمنی توسط مالکین و رها کردن تعداد زیاد آن، سهولت در فروش قطعات آن و... می‌باشد.

با توجه به میزان تأثیر سرقت موتورسیکلت در آمار سرقت شهرستان مرکز استان لزوم تنظیم تجزیه و تحلیل این سرقت به صورت مستمر با تعیین سازمان جرم، جغرافیای جرم، ساعات پیک سرقت و طرح در موضوع کمیسیون‌های مبارزه با سرقت شهرستانی به صورت مستمر و هدایت صحیح نیروها و اتخاذ مناسب با روش و شگرد سارقین و رصد مداوم آمار وقوع این سرقت وجود دارد. تقویت واحدهای احراز اصالت وسایط نقلیه، کنترل پارکینگ‌ها و تعمیرگاه‌ها و کنترل مسیرهای فرعی روستایی و تشدید طرح ساماندهی موتورسیکلت سواران و برخورد با موتورسیکلت سواران مختلف توسط راهور شهرستان‌ها با حضور مأمورین پلیس آگاهی در کنترل این جرم می‌تواند مؤثر باشد. بروز رسانی رایانه‌ها و پی دی آی ۳ تحویلی و به‌کارگیری و استفاده مستمر به خصوص در ایستگاه‌های ایست و بازرسی و در ایست و بازرسی‌های مقطعی فرصت‌های کشف شهرستان را افزایش خواهد داد. (پلیس آگاهی استان بوشهر، ۱۳۸۶).

مروری بر تحقیقات انجام‌شده

گزافی (۱۳۸۴): در تحقیق خود در زمینه سرقت موتورسیکلت نتایج به دست آمده خود را چنین بر می‌شمارد: سرقت موتورسیکلت معمولاً در روز و قسمت‌های تجاری مانند بازار معمولاً از ساعت ۱۰:۰۰ الی ۱۴:۰۰، و در کوچه و خیابان‌های خلوت از ساعت ۱۶:۰۰ الی ۲۰:۰۰ صورت می‌گیرد.

۱- سرقت در محل‌های تفریحی و مقابل بیمارستان‌ها معمولاً در ساعت ملاقات بیماران و یا روزهای تعطیل در اماکن رفاهی و تفریحی انجام می‌گیرد.

۲- سرقت‌های در حیاط و پارکینگ منازل معمولاً توسط سارقان حرفه‌ای و در شب و اوایل روز صورت می‌گیرد.

طامندی، (۱۳۸۴) در تحقیق خود تحت عنوان « بررسی شیوه‌های پیشگیری از سرقت‌های مسلحانه شهری سیستان و بلوچستان در سالهای ۸۰ تا ۸۴ » ابتدا با نگاهی کوتاه زمینه‌های ایجاد جرم سرقت مسلحانه را بررسی نموده، با مطالعه ویژگی‌های استان سیستان و بلوچستان و زندگی قومی در دو سوی مرز و تأثیر آن در ایجاد جرم سرقت مسلحانه و بی‌ثباتی سیاسی در کشور را بررسی می‌نماید که در تحقیق موصوف با بررسی علمی به عمل آمده مشخص می‌نماید که در صورتی به نیروی انتظامی توجه بیشتری بشود و انگیزه‌ها افزایش یابد، پیشگیری از وقوع سرقت مسلحانه از اهتمام و موفقیت بیشتری، برخوردار خواهد شد.

نسل (۱۳۸۶) در مقاله‌ای با عنوان رویکردهای پلیسی برای پیشگیری از ضمن بیان نقش پلیس به عنوان مهم‌ترین نهاد مجری پیشگیری از جرم، رویکردهای موجود در این زمینه را بررسی کرده است. در این مقاله رویکرد عمده پلیس برای پیشگیری از جرم به همراه راهکارهای اجرایی آن ذکر شده است. مؤلف در این مقاله این‌گونه نتیجه می‌گیرد که آگاهی از رویکردهای پلیسی پیشگیری از جرم، بسیار سودمند است و زمانی می‌تواند مؤثر واقع شود که در انتخاب دو رویکرد، به مؤلفه‌های اصلی در این زمینه از جمله تناسب با فرهنگ جامعه، نحوه بومی‌سازی راهکارها، مقدمات و تجهیزات پلیس و ... توجه شود.

روایی و بهربر (۱۳۸۸) در مقاله‌ای با عنوان اثربخشی الگوهای پلیس سنتی و نوین در پیشگیری از جرم الگوهای حاکم بر پلیس سنتی را که عمدتاً مبنی بر خدمات‌رسانی است با الگوهای حاکم بر پلیس نوین که مبتنی بر انجام امور پلیسی مسئله محور، جامعه محور و انجام امور پلیسی در نقاط جرم خیز است، بررسی می‌کند. مؤلفان این‌گونه نتیجه می‌گیرند که ادله ضعیفی مبنی بر اثربخشی الگوهای سنتی پلیس در پیشگیری از جرم وجود دارد. اما در مورد اثربخشی الگوهای نوین امور پلیسی در پیشگیری از جرم گرچه ادله موجود بیانگر اثربخشی این الگوها هستند، اما نتیجه‌گیری قطعی منوط به گذشت زمان و انجام تحقیقات بیشتر است.

شرمن و همکاران (۲۰۰۲) اعلام می‌دارد با بررسی در ۳۶ مطالعه مرتبط با یکدیگر نشان می‌دهد که استفاده از تعداد نیروی بیشتر پلیس، باعث کاهش جرم نخواهد شد.

بررسی میزان سرقت موتورسیکلت در شهرستان بوشهر

در حال حاضر بیش از ۱۰۰ شرکت در کشور در حوزه ساخت و تولید موتورسیکلت فعالیت دارند که عمده آن‌ها عبارتند از: آمیکو، آمیک، رویال، چابک، برنا، مینا آسما، آیدین، عنوام زد، هرمز، اروارد، ارون، اریس، جترو، تیوا، خروش، قاصد، ویزا، ایژا اطلس، پاتیز، وزین، باسل آریا، شیفنگو، کاپین، بهپر، توس، رونیز، پیشران، سروش یسنا، عدل، تکتاز، تکرانان، تکران تکنام، سامیک، شهاب، سارا، سی تو، تاپ، پردو، تیزکار، شهروز، پیشگام، هانا، تیزران، تیزپر، افق، توسن، هوندا، جهش، کاواساکی، حدید، رخس، رالی، آپادانا، لیزر، نیکرو، تکاور، کراس. بزه کاری ریشه در تاریخ زندگی انسان‌ها دارد و به همین سبب استمرار جرم در بستر زمان است که دورکیم، جامعه‌شناس فرانسوی نیمه اول قرن بیستم، از آن به عنوان «پدیده ای عادی» و اجتناب‌ناپذیر، در کنار سایر پدیده‌های زندگی اجتماعی یاد می‌کند؛ به عبارت دیگر، همان‌گونه که جامعه‌ای بدون قانون و ضابطه وجود ندارد، اجتماعی بشری که در آن جرم و جنایت اتفاق نیفتد؛ و به تعریف جامعه‌شناختی همه افراد بدون استثناء «ارزش‌های» حاکم بر جامعه را محترم شمرده و آن‌ها را از آن خود شمارند، نیز جز در عالم خیال وجود خارجی ندارد. در ادامه به بحث و بررسی نتایج حاصل از تحقیق می‌پردازیم.

برابر بررسی‌های انجامی از سوابق موجود در پلیس آگاهی فرماندهی انتظامی استان بوشهر و همچنین فرماندهی انتظامی شهرستان مرکز استان در سال ۱۳۹۲ کشفیات موتورسیکلت‌های مسروقه در مقایسه با وقوعات سرقت موتورسیکلت ۰/۱۰۳ درصد افزایش داشته که این افزایش مربوط به وقوعات سال‌های قبل و یا وقوعات سایر شهرستان‌ها بوده است. در مقایسه انجامی وقوعات سرقت موتورسیکلت در سال ۱۳۹۲ نسبت به سال ۱۳۹۱ ۰/۱۳ افزایش داشته این در حالی است که در سال ۱۳۹۲ نسبت به سال ۱۳۹۱ کشف سرقت موتورسیکلت ۰/۱۷۶ درصد افزایش داشته است. در بررسی انجامی از وضعیت سرقت موتورسیکلت در شهرستان بوشهر در شش ماهه اول سال ۱۳۹۲ مشخص می‌شود که کشف سرقت‌های موتورسیکلت نسبت به وقوعات ۰/۴ درصد افزایش داشته این افزایش مربوط به وقوعات سال‌های قبل و یا وقوعات سایر شهرستان‌ها بوده است همچنین طبق بررسی‌های انجامی مشخص می‌شود در شش ماهه اول سال ۱۳۹۳ که کشف سرقت‌های موتورسیکلت نسبت به وقوعات ۰/۶۴ درصد افزایش داشته این افزایش مربوط به وقوعات سال‌های قبل و یا وقوعات سایر شهرستان‌ها بوده است همچنین وقوعات شش ماهه اول سال ۱۳۹۳ نسبت به شش ماهه اول سال ۱۳۹۲ ۰/۱۴۴۰ درصد افزایش داشته است. با بررسی دقیق پیرامون میزان وقوعات می‌توان نتیجه گرفت هر ساله نسبت به سال قبل شاهد افزایش میزان سرقت موتورسیکلت در شهرستان بوشهر هستیم.

علل افزایش سرقت موتورسیکلت

علاوه بر دلایلی چون، تورم و وضعیت بد اقتصادی؛ امنیت پایین موتورسیکلت؛ پایین بودن وزن و تسهیل در انتقال و جابجایی؛ بالا بودن فراوانی استفاده از این وسیله؛ غفلت مالکین در نگهداری و مراقبت از موتورسیکلت؛ عدم حضور گشت‌های پلیس و در آخر بالا رفتن قیمت موتورسیکلت می‌توان در یک تقسیم‌بندی کلی عوامل افزایش وقوع سرقت موتورسیکلت را به طور تفصیلی می‌توان در چهار شاخه تقسیم کرد:

- الف- عملکرد مالکین (۱- مراقبت و نگهداری ۲- آگاهی از شگردهای سارقین ۳- استفاده از پارکینگ ۴- استفاده از تجهیزات ایمنی ۵- اعلام به موقع و سریع سرقت به پلیس).
- ب- سازندگان موتورسیکلت (۱- ایمنی سوئیچ ۲- ایمنی قفل درب‌ها ۳- سیستم هوشمند ضد سرقت ۴- تعبیه قفل گردن). ج- عملکرد پلیس (۱- اجرای طرح مهار ۲- اجرای به موقع فرآیند پی‌جویی سرقت ۳- دقت و هوشیاری مأمورین گشت یگان‌های انتظامی ۴- شناسایی، کنترل و تعقیب قانونی مال‌خران ۵- کنترل نقاط جرم).
- د- تجهیزات فنی و سیستم مانیتورینگ (۱- کنترل سیستمی راه‌های ورودی و خروجی ۲- نصب دوربین‌های کنترل کیفی در نقاط جرم خیز ۳- کاربر ماهر سیستم مانیتورینگ ۴- پوشش تصویری مک آن‌های تجاری).

عوامل افزایش وقوع سرقت موتورسیکلت

بخش دوم: گشت انتظامی پلیس

تعریف پلیس

تعاریف لغوی پلیس در بررسی فرهنگ لغات به ویژه فرهنگ‌های معتبر فارسی، واژه پلیس مترادف با کلماتی نظیر نظم، پاسبان، شهربانی، آزان، کلانتر، ژاندارم و ... آمده که اکثر این واژه‌ها در گذر زمان و در طول تاریخ اهمیت خود را از دست داده‌اند. در مهم‌ترین موارد واژه پلیس این‌گونه تعریف شده است: سازمانی در داخل کشور که متصدی حفظ نظم و مال افراد است (معین، ۱۳۷۵).

حفظ نظم و آرامش کشور را نمودن (آریاپور کاشانی و همکاران، ۱۳۷۰).

واژه پلیس را بر گرفته از واژه یونانی پلیتیا^۴ دانسته و آن را با کلمه پالیتیک^۵ به معنای سیاست، حکومت مدنیت، شهرنشینی و نظارت، نزدیک و احتمالاً هم ریشه می‌داند (انصاری، ۱۳۸۰: ۲۰). به اعتقاد وی پلیس در مفهوم امروزی آن در درجه اول یک سازمان دولتی یا محلی است که مسئول حفظ نظم، امنیت، آسایش و آرامش عمومی و متصدی حراست از جان و مال و حیثیت اشخاص می‌باشد و در درجه دوم، بازرسی و کشف جرائم، جمع‌آوری دلایل، دستگیری متخلفان و مجریان و سرانجام اجرای احکام کیفری را بر عهده دارد.

4 - Politia
5 - Politique

فرهنگ آریانپور پلیس را این‌گونه تعریف کرده است: پلیس یک سازمان اجتماعی است که عهده‌دار اجرای مقررات امنیتی داخلی یک کشور و اعمال قدرت قانونی برای حفظ امنیت و آرامش آن است. بر اساس تعریفی که فرهنگ علوم سیاسی ارائه کرده است، سازمان پلیس را می‌توان یک سازمان دولتی دانست که وظیفه‌اش برقراری و حفظ امنیت عمومی، اجرای مقررات و نظارت اجتماعی، پیشگیری از وقوع جرائم، تعقیب و کشف جرم، مبارزه با بزه‌کار و حمایت از بزه دیده و به طور کلی حفاظت از جان و مال و ناموس و شرافت مردم بر طبق قانون است. بر این اساس پلیس یک سازمان عصر مدرن است (بیات و دیگران، ۱۳۸۷: ۱۳۴). دانشنامه جرم‌شناسی اصطلاح «پلیس» را چنین تعریف کرده است. اصطلاح «پلیس» در مفهوم اصلی خود به معنای حکومت صحیح در یک جامعه، از طریق اداره جامعه، قوانین و مقررات، حفظ بهداشت، پاکیزگی و به طور کلی نظم عمومی است (نجفی ابرندآبادی و حمید هاشم بیگی، ۱۳۹۰: ۲۲۲). نیروی انتظامی مسئول برقراری نظم و امنیت در کشور می‌باشد. این وظیفه به عنوان رکن اساسی فعالیت این نیرو محسوب می‌گردد. از این منظر می‌توان به برخی وظایف نظیر پیشگیری از وقوع جرم، برقراری نظم و اجرای قانون و مقررات، حراست از برخی از اماکن و پیشگیری از هر گونه خرابکاری و ... اشاره کرد که عمدتاً از طریق فعالیت کلانتری‌ها و پاسگاه‌های انتظامی تحقق می‌یابد (قانون ناجا، بندهای ۵، ۹، ۱۲، ۱۶، ۲۱).

گشت انتظامی

بخشی از نیروی انتظامی که مجهز به تجهیزات لازم بوده و با وسایل یا پیاده و آشکار و پنهان ضمن داشتن برنامه‌ریزی زمانی و مکانی معین، محدوده استحقاقی کلانتری‌ها را با تردد و رفت‌وآمد خود زیر نظر داشته و با مشاهدات و نظارت مستقیم خود موجبات استقرار نظم و تأمین امنیت و جلوگیری از وقوع جرم را فراهم می‌کند در اصطلاح گشت انتظامی نامیده می‌شود (ابتهاج، ۱۳۷۸: ۲). از مهم‌ترین وظایف گشت انتظامی می‌توان به موارد؛ الف) برخورد با جرائم مشهود؛ قانوناً به موجب ماده ۲ قانون مجازات اسلامی، هر فعلی با ترک فعل که در قانون برای آن مجازات تعیین شده باشد جرم محسوب می‌شود (گلدوزیان، ۱۳۸۶: ۶۵). ب) حضور در نقاط جرم خیز منطقه؛ ج) حضور سریع در صحنه های وقوع جرائم مهم؛ د) اجرای مانور در نقاط آلوده و جرم خیز و محل تردد مجرمان سابقه‌دار؛ ه) کنترل راه‌های اصلی و فرعی حوزه استحقاقی و کنترل و کشف وسایط نقلیه مسروقه با استفاده از دفاتر و رایانه؛ و پشتیبانی از گشت‌های غیر آشکار؛ ز) انجام عملیات های آشکار و تعقیب؛ ح) انجام مأموریت‌های ویژه بر دستور.

برای نزدیکی به اهداف کلی گشت که همان پیشگیری از وقوع جرائم و شناسایی و تعقیب مجرمان و جنایتکاران و ... لازم است با مدیریت صحیح و برنامه‌ریزی دقیق اکیپ‌های گشتی را در اغلب ایام، رهبری و هدایت کرد و از حالت سنتی و قدیمی که اکیپ‌های گشت فقط مکلفاند درون اتومبیل گشت انتظامی مبادرت به پایش مناطق جرم خیز می‌نمایند، خارج کرد و وظایف دیگری در راستای هدفمند کردن به آنان محول کرد که با واگذاری این امور عملکرد آنان را ارتقا و از اثربخشی بیشتر گشت‌های موصوف برخوردار شد.

نقش گشت‌های پلیس در پیشگیری از سرقت موتورسیکلت

گماردن یک مأمور پلیس در خیابان به عنوان گشت پیاده و به منظور جلوگیری از سرقت و جرائم دیگر برای پلیس بسیار آسان تر از رسیدگی به وقوع سرقت و جرائمی است که رخ داده و در این رابطه مخارج و هزینه‌های سنگینی را خواسته یا ناخواسته به نیروی انتظامی تحمیل می‌نمایند. از سوی دیگر معمولاً در مأموریت‌های محوله نیروی انتظامی و افراد پلیس علی‌الخصوص مأمورین گشت که در خط مقدم برخورد با مردم قرار دارند از جوان ترین اعضا پلیس بوده و تجربه کمی در امور جنایی و انتظامی داشته‌اند و همین مأمورین گشت نوعاً در خطرناک‌ترین موقعیت‌ها و درگیری با جنایتکاران و سارقین موتورسیکلت و قاتلین قرار می‌گیرند. پس این وظیفه اصلی و اساسی مسئولین آموزش نیروی انتظامی است که بهترین شرایط آمادگی و توانمندی برای مأمورین پلیس به ویژه مأمورین گشت را فراهم و مهیا کنند که در مقابله با جنایتکاران و سارقین موفق باشند و سلامتی آن‌ها در خطر نیافتد (احمدی، ۱۳۸۶).

اصول گشت زنی و وظایف گشتی

وظیفه عمده عوامل گشتی، جلوگیری از وقوع جرائم و برخورد قانونی با مجرمان بوده و باید تلاش نمایند تا نظم و امنیت را در منطقه برقرار کرده و زمینه‌های لازم را برای آسایش و آرامش خاطر اهالی محل ایجاد نمایند. گشتی‌های انتظامی برای انجام رسالت خود و انجام خدمات، نیازمند کسب اطلاعات لازم و برقراری ارتباط منطقی با اهالی محل و آشنایی با فرهنگ و آداب و روایات آن‌ها و همچنین برقراری ارتباط کاری نزدیک با معتمدان محل و کسب اخبار و اطلاعات لازم از آن‌ها به منظور استقرار نظم و امنیت در آنجا می‌باشند.

وظایف گشتی‌های پلیس

وظایف گشتی‌های پلیس به اختصار عبارتند از: الف) اطمینان حاصل نمایند که محدوده استحفاظی آن‌ها از هر گونه تجاوز و دستبرد مصون و محفوظ مانده و درب‌های ورود و خروج اماکن تجاری و مکان‌های مسکونی در غیاب مالکان و سکنه، بسته و قفل باشد. ب) هماهنگی با

نگهبانان ادارات و مراکز تجاری و تعیین خطوط اصلی نگهبانان محله و پلیس‌های افتخاری (ج) گزارش موارد مشکوک به مرکز فرماندهی و کنترل جهت ابلاغ به سایر موارد گشتی و اعلام دستورات هوشیاری (د) گشتی باید تمام اوضاع و احوال منطقه را به خاطر بسپارد و در صورت امکان گشت را طوری تنظیم کند که در جهات مختلف عمل نمایند. اول دور تا دور و حول و حوش منطقه را بازدید کند و وقتی از امنیت آن اطمینان حاصل کرد، قسمت‌های بیرونی را بازدید کند. به نقاط کور با احتیاط نزدیک شوید برای بازدید پشت سر هم از یک مسیر نروید. وقتی بازدید از بیرون تمام شد، به قسمت‌های داخلی بپردازید. (ه) گشتی نگهبان محله باید کلیه مشهودات خود و اوضاع و احوال منطقه گشت را در دفتر یادداشت ثبت و به خاطر بسپارد و در صورت امکان نحوه گشت زنی را بازدید نموده و وقتی از امنیت محل‌های مذکور اطمینان حاصل کرد، قسمت‌های بیرونی و حاشیه محل را بازدید نماید و به نقاط کور و زوایای بی‌روح محل‌های گشت زنی با احتیاط کامل نزدیک شود و برای بازدیدهای متوالی از یک مسیر مشخص عبور نکند و وقتی بازدید از بیرون به پایان رسید، قسمت داخلی محل نگهبانی را مورد بازدید قرار دهد.

بخش سوم: پیشگیری انتظامی

پیشگیری

واژه پیشگیری در فرهنگ به معنای جلوگیری کردن، مانع شدن، مانع سرایت شدن و پیش‌بینی کردن آمده است (گل محمدی خامنه، ۱۳۸۵: ۵). پیشگیری، موثرترین پاسخ جامعه به تهدیدات مجرمانه علیه امنیت انسانی دو پاسخ متفاوت در برابر جرم و ناامنی و سایر تهدیدات علیه امنیت انسانی وجود دارد. راهکار اول واکنش و سرکوبی است و راهکار دوم پیشگیری است. اما تجربیات متعدد بشری و آمارها و مستندات موجود بالاتر بودن اثربخشی پیشگیری را در مقایسه با سرکوبی نشان می‌دهد.

واژه پیشگیری^۶ در مفهوم متداول آن در معانی "پیش‌دستی کردن، پیشی گرفتن و به جلوی چیزی شتافتن" و همچنین "آگاه کردن، خبر چیزی را دادن و هشدار دادن" است. اما در جرم‌شناسی، پیشگیری در معنی اول آن مورد استفاده واقع می‌شود، یعنی با کاربرد فنون مختلف به منظور جلوگیری از وقوع بزه کاری، به جلوی جرم رفتن و پیشی گرفتن از بزه کاری است (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۸۳: ۷۳۷). تعاریف متعددی از پیشگیری از جرم ارائه شده است اما اگر بخواهیم تعریف مختصر و مفیدی از پیشگیری از جرم ارائه دهیم، می‌توانیم بگوییم که "پیشگیری از جرم

پیش‌بینی، شناسایی و برآورد عوامل خطر جرم و ابداع اقداماتی برای از بین بردن یا کاهش آن‌ها است (کراو^۷، ۱۹۹۱: ۲۳).

پیشگیری انتظامی

باید دانست که پیشگیری و یا مقابله با جرم تنها به عهده نیروی انتظامی نیست و سازمان‌های دیگر نظیر دادگستری، آموزش و پرورش، کار و امور اجتماعی، صداوسیما، ارشاد اسلامی، بهزیستی، تربیت بدنی و ... همه مسئولیت داشته و موظف به انجام اقداماتی هستند که موجب کاهش جرائم شود؛ چرا که پلیس نمی‌تواند علاوه بر ایفای نقش خود، نقش خانواده، مدرسه، رسانه، روحانیون، جامعه‌شناسان و ... را به عهده بگیرد؛ هرچند که می‌تواند از همه آنان کمک بگیرد. در این میان بالاتر بردن میزان مشارکت‌های مردمی است که می‌تواند به موفقیت بیشتر پلیس کمک کند.

پیشگیری انتظامی عبارت است از تدابیر و اقدام‌های نیروی انتظامی و سایر دستگاه‌هایی که به حکم قانون در این زمینه موظف هستند با هدف حمایت از شهروندان آسیب‌پذیر در برابر خطر وقوع جرم، افزایش آگاهی‌های عمومی، ارائه خدمات مشاوره‌ای پیشگیرانه، نظارت بر اماکن عمومی و مناطق جرم‌زا و افزایش هزینه‌های جرم از تعریف فوق مشخص می‌گردد کار پیشگیری انتظامی از جرم فقط مختص به نیروی انتظامی نبوده و ارگان‌های دیگر نیز در این وظیفه نقش دارند و سعی دارد که علل و عوامل خطرزای بزه‌کاری و بزه‌دیدگی را مورد هدف‌گیری قرار دهد. بند د تبصره هشتم ماده چهارم قانون نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، یکی از وظایف این نیرو را پیشگیری از وقوع جرائم مشخص کرده است. بنابراین مطابق تدابیر مسئولان ناجا این اقدامات در دو دسته صورت می‌گیرد:

الف - اقدامات درون سازمانی؛

ب - اقدامات برون سازمانی.

اقدامات درون سازمانی توسط عوامل پاسگاه‌ها، کلانتری‌ها، دوابر آگاهی و ... صورت می‌گیرد؛ اما در خصوص اقدامات برون سازمانی مجدداً مثلث مرتکب بانگیزه سارق، مال مستعد ربودن (مال‌باخته) و عدم وجود موانع (مال خر) را مطرح می‌کنیم. آن جا که مال، مستعد ربایش می‌شود، غفلت و بی‌توجهی صاحبان اموال آشکار می‌شود که غالباً ناشی از عدم احساس مسئولیت در قبال اموال خود و ناآگاهی از خطرات احتمالی است. در این زمینه نیروی انتظامی می‌تواند آموزش عمومی و آگاه‌سازی بیشتر را در نظر قرار دهد. پوسترها، تابلوهای دیواری و پارچه‌ای، تراکت‌ها،

بروشورهای توزیعی در بین عموم مردم و مهم تر از همه آموزش از طریق برنامه‌های تلویزیونی می‌تواند بیش از پیش مؤثر باشد.

تبلیغات عمومی یا آگهی‌های پیشگیری از جرم، یکی از ابزارهای پلیس برای تقویت تدابیر پیشگیرانه انتظامی است و در کشورهای مختلف به صورت‌های متفاوتی از آن استفاده می‌شود. مطالعات متعدد نشان می‌دهد که صرف انجام تدابیر پیشگیرانه انتظامی توسط پلیس، اثر محدودی در زمینه پیشگیری از جرم دارد، اما در صورتی که پلیس در کنار این مدیریت و هماهنگی بر پیشگیری انتظامی را می‌بایستی نیروی انتظامی و سایر نهادها انجام دهند. بنابراین مدیریت بر این امر یک ضرورت به نظر می‌رسد و وظایفی که به عهده هر مدیر محول می‌گردد خیلی مهم به نظر می‌رسد. اقدامات پیشگیرانه، تبلیغات عمومی را در دستور کار خود قرار داده و به جامعه منتقل کند، اثرات پیشگیرانه اقدامات پلیس تشدید شده و طیف وسیع تری از مردم را تحت پوشش قرار خواهد داد (نسل، ۱۳۸۸: ۱۰۳).

از سوی دیگر بین سرمایه اجتماعی و وقوع جرم، رابطه معکوس وجود دارد. بنابراین سرمایه اجتماعی می‌تواند اهداف پیشگیری انتظامی از جرم را محقق سازد. بر این اساس، نیروی انتظامی در قالب اهداف راهبردی خود مانند تحقق پلیس جامعه محور و جلب مشارکت مردم، نیازمند بهره‌گیری از سرمایه اجتماعی است که ضرورت آن جلب اعتماد عمومی برای ایجاد مشروعیت بیشتر اقدامات پلیس پیشگیرانه و به دنبال آن، کسب مشارکت مردمی در اقدامات مقابله‌ای است (وفادار، ۱۳۸۸: ۲۴۵). اما با وجود نهادینه کردن موضوع پیشگیری در ساختار و سازمان ناجا باز هم مشکلات و چالش‌هایی وجود دارد که در زیر به آن اشاره می‌شود حل این چالش‌ها هم می‌تواند در راستای اجرای تدابیر پیشگیرانه تعریف شود:

۱- فرهنگ درون سازمانی ناجا در حال حاضر بیشتر متمایل به پیشگیری از جرم است تا کشف و پی‌جویی جرائم. ولی با این وجود سطح پیشگیری انتظامی باز هم به میزان مطلوب و مورد نظر نرسیده است.

۲- در طرح‌های پیشگیرانه مورد نظر ناجا، بیش تر به گشت‌های منظم پلیسی و بلوک‌بندی حوزه استحفاظی توجه شده است. درحالی‌که پیشگیری از جرم، زیر عنوان جرم‌شناسی پیشگیری، دارای آن‌چنان وسعت و گستردگی است که راهکارهای آن روز به‌روز رو به افزایش است و با توجه به فناوری‌های روز، فرهنگ مردم، سطح اقتصادی جامعه و... متفاوت می‌شود. لذا ناجا می‌بایست در

پی‌نهادینه کردن طیف وسیعی از تدابیر و راهکارها باشد و همواره درصدد انجام تحقیقات به‌روز و به‌روز کردن تدابیر و راهکارهای مرتبط باشد (ترویانویچ^۸، ۱۳۸۳).

۳- آموزش پیشگیری از جرم تاکنون مورد توجه جدی متصدیان این امر نبوده و شاید اندک زمانی باشد که آموزش‌های مرتبط با پیشگیری مورد توجه مراکز آموزشی ناجا قرار گرفته است. از نظر وجود متخصص نیز، ناجا از حداقل کارشناسان و متخصصان پیشگیری از جرم برخوردار است (وروایی، ۱۳۸۴).

۴- اگرچه مقامات پلیس ایران با تأسیس پلیس پیشگیری، درصدد افزایش فرهنگ و اخلاق حرفه‌ای پیشگیری از جرم بوده‌اند، اما هنوز از لحاظ عملی، طرح‌ها و عملیات‌های پیشگیری در سطح کلان انجام نشده است. علاوه بر موضوع فوق ذهنیت مسئولان امر نیز نسبت به این موضوع باید دگرگون شود. (همان منبع).

پیشگیری انتظامی تلاش دارد که از تولید بزه‌کاریا بزه دیده جلوگیری کند. البته در اکثر متون غربی از این نوع پیشگیری با عنوان "پیشگیری از جرم از طریق توسعه اجتماعی" نیز نام‌برده شده است، اما، به نظر نگارنده، محدود نمودن پیشگیری اجتماعی به پیشگیری از طریق توسعه اجتماعی صحیح نیست زیرا توسعه اجتماعی تنها بخشی از راهبردهای پیشگیری اجتماعی است و نامیدن این دسته از پیشگیری با این نام جامعیت لازم را از آن سلب می‌کند. پیشگیری اجتماعی در واقع اقدامات مداخل‌های در محیط عمومی و شخصی اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی را شامل می‌شود (نجفی ابرنآبادی، ۱۳۸۳: ۷۵۰).

رویکردهای پلیس در زمینه پیشگیری از سرقت موتورسیکلت

رویکرد کاهش بازار جرم

رویکرد کاهش بازار در پیشگیری از جرم بر کاهش بازار اموال مسروقه از طریق پیشگیری از عرضه و تقاضا برای اموال مسروقه تمرکز می‌کند. این رویکرد بر این منطق استوار است که بدون وجود یک بازار فعال، آب کردن اموال مسروقه برای بزه‌کار دشوار، خطرناک و بی‌فایده می‌شود.^۹

رویکرد کاهش بازار جرم، چهار راهبرد زیر را شامل می‌شود:

۱- شناسایی محصولات داغ: شناسایی محصولاتی که بیش‌ترین جذابیت را برای بزه‌کاران دارند، جامعه را قادر به انتخاب در باره خرید کالای امن می‌سازد. همچنین دانستن اینکه چه محصولاتی

8 - Trojanowicz

9 - Crime Prevention Fact Sheet D, 2007, p1

داغ است، پلیس را قادر به شناسایی بازارهای خرید و فروش آن‌ها، موقعیت بالقوه بازارهای مذکور و اماراتی در مورد اینکه چه کسانی به خرید و فروش اموال در یک بازار می‌کنند، خواهد کرد.

۲- سخت کردن هدف: کم ارزش تر کردن یک محصول و آسان تر کردن دستیابی به آن، موجب کاهش مطلوبیت محصول مذکور برای خریداران بالقوه خواهد شد. سخت تر کردن هدف می‌تواند راهبردهایی مانند راهبردهای زیر را شامل شود. نشانه‌گذاری اموال توسط صاحبان آن‌ها یا کارخانه‌ها، طراحی محصولات با ویژگی‌های خاص امنیتی، استفاده از هشداردهنده‌ها، قفل‌ها و سایر تجهیزات حفاظتی که از استفاده مجدد اموال مذکور جلوگیری می‌کند.

۳- مبارزه با خرید و فروش اموال مسروقه: اغلب معلوم است که اموال مسروقه سرانجام سر از کجا در می‌آورند. با این حال تحقیقات نقش نرده‌کشی مناطق تجاری یا مسکونی، بازارهای مکاره، خرید و فروش کنندگان مواد مخدر و کل جامعه را در ارائه مسیری برای آب کردن اموال مسروقه و حمایت در برابر پلیس، روشن کرده است. راهبردهایی مانند قاعده‌مند کردن و صدور مجوز برای خرید و فروش اموال دست دوم، تصویب مقررات مرتبط با خرید و فروش اموال مسروقه و مطلع ساختن خریداران از پی آمدهای خرید چنین اموالی برای تغییر سطح تقاضا اهمیت دارد.

۴- برنامه‌های آموزش عمومی: اعمال رویکرد کاهش بازار به پیشگیری از جرم می‌تواند در درازمدت با ایجاد درک بالاتر در میان جامعه در باره نقش مردم در تسهیل جرم، کمک کند. خرید و فروش اموال مسروقه یا بی‌توجهی به خطر می‌تواند محرک جرم شود، اطمینان خاطر بزه‌کار را بالا برده و به رنج و ترس تجربه‌شده توسط بزه دیده بیافزاید. یک برنامه آموزش عمومی می‌تواند کسانی را که به رفتار مخاطره‌آمیز توجهی ندارند، را تشویق به مطلع شدن در باره نتایج خرید و فروش آگاهانه اموال مسروقه نموده و به عنوان یک عامل بازدارنده عمل کند.

۵- اماکن پر خطر: مکان‌هایی هستند که تعداد زیادی از مردم، به دلایل متعددی در آنجا جمع می‌شوند. این اماکن به دلیل جمع شدن آماج‌های بالقوه جرم در یک مکان و زمان، فرصت‌های بی‌نظیری را برای ارتکاب جرائم و بی‌نظمی‌های اجتماعی به وجود می‌آورد. میزان بالای جرائم و بی‌نظمی‌های اجتماعی به دلیل تعداد زیاد آماج‌های بالقوه جرم و اشخاصی است که از این مکان‌ها استفاده می‌کنند.

راهبرد حل مسئله

این راهبرد نیز از راهبردهایی است که برای برخورد ریشه‌ای با جرم و ناامنی توسط ناجا مورد استفاده قرار می‌گیرد. البته در حال حاضر رویکرد مطلوب از حل مسئله هم فراتر رفته و به عنوان پیشگیری از ظهور مسئله جلوه گر شده است. راهبرد حل مساله در پیشگیری از جرم می‌تواند به

عنوان یک رویکرد سیستمی به پیشگیری از جرم تعریف شود که شامل شناسایی و تحلیل جرم بالفعل یا بالقوه گردیده و منجر به اجرای تدابیری به منظور کاهش یا پیشگیری از جرم شود. اعمال رویکرد حل مساله در مورد یک جرم نخست با شناسایی جرم بالقوه یا بالفعل آغاز می‌شود. این شناسایی بر اساس گردآوری اطلاعات مختلف در مورد آمار جرم، اطلاعات وقایع‌نگاری و جزئیات ارائه‌شده توسط نهادهای ذی‌ربط محلی، ادارات و اعضای جامعه صورت می‌گیرد. سپس این اطلاعات برای درک بهتر مسائل مرتبط با جرم و شناسایی راهبردهای مناسب مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد. پس از اجرای این راهبردها، که همچنین شامل یک مرحله نظارت می‌شود، یک ارزیابی برای تصمیم‌گیری در مورد میزان تاثیر راهبردهای اجراشده بر جرم و تعدیل راهبردها مورد نیاز است.^{۱۰}

حل مساله محدود به مسائل محلی و پروژه‌های کوچک نمی‌شود. انواع خاصی از جرم (به عنوان مثال شکستن حرز و ورود به منزل یا سرقت وسایل نقلیه) و گروه‌های خاص (مانند قربانیان خشونت‌های خانوادگی) می‌توانند با استفاده از رویکرد حل مساله مورد هدف قرار گیرند. با جمع‌آوری، تحلیل و تفسیر اطلاعات مرتبط و قابل‌اعتماد مربوط به جرم، راهبردهای مناسب پیشگیری قابل‌اعمال خواهند بود راهبرد حل مساله در بر دارنده مراحل زیر است:

۱- کسب آمار خاص محلی جرم و اطلاعات مرتبط با آن، از جمله اطلاعات وقایع‌نگاری؛^۲
تحلیل اطلاعات و تفسیر آن؛

۳- تعیین جایگاه اولویت‌ها در مسائل جرم، جمع‌آوری اطلاعات تکمیلی و شناسایی منابع قابل حصول و راه‌های ممکن برای مداخله؛^۴ پیشنهاد راهبردهای ترکیبی پیشگیری برای هر مساله جرم؛^۵ اجرای راهبرد، و نظارت و ارزیابی.^{۱۱}

راهبرد تمرکز بر نقاط و ساعات پر جرم

اثربخشی این راهبرد در عمل برای نیروهای صحنه‌ای پلیس به اثبات رسیده و گشت‌های پیشگیرانه جدول زمانی خود را بر اساس زمان‌ها و مکان‌های پر جرم تنظیم می‌کنند. بر اساس این راهبرد تمرکز اقدامات پلیس بر زمان‌ها و مک‌آن‌های پر جرم موثرتر از توزیع توان پلیس در تمام نقاط و تمام زمان‌ها است. مطالعات متعددی که در کشورهای مختلف در این خصوص انجام شده، اثربخشی اقدامات پیشگیرانه پلیس در این مناطق را نشان می‌دهد. اداره پلیس شهر مینیا پلیس^{۱۲} در سال ۱۹۸۸ تمام نیروی گشت خود را برای تست الگوی گشت‌های هدایت‌شده در نقاط جرم خیز

10 -Crime Prevention Fact Sheet C, 2007,p1

11 -Ibid

12 -Minneapolis Police Department (MPD)

و در طول زمان‌های جرم خیز سازماندهی کرد. اداره مذکور به منظور اعزام دو الی سه ساعت گشت اضافی در هر روز در طی ساعات پر جرم و ۵۵ خیابان جرم خیز (با جلب نظر اعضای شورای شهر). گشت‌های خود را در مناطق کم جرم به میزان قابل توجهی کاهش داد. خیابان‌های مورد نظر برای گشت‌های اضافی از میان فهرستی از ۱۱۰ موقعیت مجزای جرم خیز انتخاب شده بودند (برگر، پتروزینو و کوهن^{۱۳}، ۱۹۹۵). در مجموع، با اینکه مستندات عملی اندکی در پشتیبانی از مؤثر بودن افزایش نیروی پلیس در صحنه وجود دارد، اما دلایل علمی قوی و هماهنگ برای پشتیبانی از راهبرد تقویت گشت‌های پلیس در مکان‌ها و زمان‌های جرم خیز، وجود دارد. گشت زنی در مناطق کم جرم احتمال بهبود امنیت را به دنبال ندارد، اما گشت زنی بیشتر در مناطق جرم خیز می‌تواند مؤثر باشد.

مصادیق پیشگیری انتظامی

اجرای طرح‌های پیشگیری از طریق بلوک‌بندی حوزه استحفاظی، برقراری گشت شناسایی نقاط جرم خیز و اماکن طبقه‌بندی شده، سازماندهی عناصر پیشگیری‌کننده محلی (سرایداران، شبگردان و...) تجزیه و تحلیل جرائم واقع شده به منظور تعیین نقاط جرم خیز، زمان وقوع جرم، برنامه‌ریزی و طراحی عملیات‌های پیشگیرانه بر اساس آن، ارائه خدمات مشاوره حقوقی-انتظامی به خانواده‌ها، جوانان و نوجوانان به منظور پیشگیری از جرائم، ارائه آموزش‌های همگانی به منظور توجیه شهروندان در زمینه پیشگیری از جرم، پیشگیری از جرم به طور مستقیم، شناسایی عوامل مخل نظم عمومی و فردی و اشخاص سابقه‌دار و بزه‌کاران حرفه‌ای و کنترل آنان، تهیه شناسنامه اطلاعاتی-امنیتی حوزه استحفاظی، کنترل اتباع بیگانه غیرمجاز در حوزه استحفاظی، انجام اقدامات لازم برای برقراری ارتباط مستمر و فعال بین مردم و کلانتری، تهیه و اجرای طرح کنترل جمعیت حوزه استحفاظی، به طور غیرمستقیم. در ضمن، در ساختار جدید کلانتری‌ها، به همین منظور، دایره‌ای به نام دایره پیشگیری انتظامی احداث شده که وظیفه اصلی آن سازماندهی برنامه‌های پیشگیری از جرائم است (گل محمدی خامنه، ۱۳۸۵)

پلیس انتظامی (پلیس پیشگیری)

با توجه به اهم اقداماتی که پلیس به عنوان ضابط قوه قضاییه موظف به انجام آن است، طی سال‌های اخیر پلیس‌های تخصصی در نیروی انتظامی شکل گرفته‌اند که «پلیس پیشگیری» یکی از مهم‌ترین آن‌هاست که با تحت اختیار گرفتن فعالیت کلانتری‌ها و پاسگاه‌ها، عملاً نیروی انتظامی را به سمت آن بخش از اقدامات انتظامی هدایت می‌کند که ناظر بر اقدامات پیش از وقوع جرم است.

بدیهی است این رده تخصصی به عنوان ضابط قضایی عملاً قوه قضاییه را در اجرای قانون و اصل ۱۵۶ قانون اساسی یاری خواهد داد و می‌تواند سیاست‌های آن قوه را در مقام پیشگیری از جرم به مرحله اجرا در آورد و یا زمینه‌های بروز آن را فراهم کند.

با نگاهی به شرح وظایف پلیس پیشگیری می‌توان زمینه‌های تحقق اصل ۱۵۶ قانون اساسی در وظایف این رده تخصصی از پلیس مشاهده نمود. به عنوان مثال در بند اول، هشتم، بیست و یکم، بیست و دوم و سوم شرح وظایف این رده تخصصی از نیروی انتظامی، بحث پیشگیری انتظامی به شرح زیر مورد تأکید قرار گرفته است:

- ۱- بررسی و تهیه طرح‌ها و دستورالعمل‌های حفاظتی و مراقبتی و پیشگیری انتظامی از جرم.
- ۲- تهیه برنامه‌های میان‌مدت و بلندمدت، اهداف و مأموریت‌های پیشگیری انتظامی ناجا و ...
- ۳- انجام تحقیقات و مطالعات کاربردی به منظور دستیابی به آخرین شیوه‌های پیشگیری از جرائم و تأمین امنیت فردی و اجتماعی.
- ۴- تهیه و ارائه برنامه‌های آموزش همگانی و مشارکت مردمی ناجا به منظور آگاه نمودن مردم در زمینه پیشگیری از جرائم.

۵- همکاری با معاونت اجتماعی در زمینه نحوه مشارکت مردم در امور انتظامی (جزینی، ۱۳۹۲: ۱۲۵-۱۲۴). رده‌ها و واحدهایی که پلیس پیشگیری در جهت تحقق اهداف خود در اختیار دارد عبارتند از:

* کلانتری‌ها و پاسگاه‌های انتظامی * یگان‌های امداد * یگان حفاظت از سازمان‌ها و وزارتخانه‌ها
* مرکز انتظام (نگهبان محله) * مجتمع آموزشی همگانی
کلانتری‌ها و پاسگاه‌ها از مهم‌ترین و حساس‌ترین واحدهای نیروی انتظامی محسوب می‌گردند که در ارتباط شبانه‌روزی با مردم هستند و مهم‌ترین مأموریت آن‌ها نیز ایجاد نظم و امنیت و پیشگیری از وقوع جرائم است که زیر نظر پلیس پیشگیری زمینه‌های کاهش جرم را فراهم خواهند آورد.

استانداردهای مربوط به عملیات پیشگیری^{۱۴}

استانداردهای عملیاتی مشخص می‌کند که خدمات پیشگیری از جرم چگونه باید تعیین و اجرا شوند. تهیه برنامه، فعالیت‌های پیشگیری، جمعیت در معرض خطر، تخصیص و ارزیابی نیروی انسانی همه مورد بحث واقع شده‌اند. این استانداردها مستقیماً درباره اجرای پیشگیری از جرم صحبت می‌کنند.

جدول شماره (۱) استانداردهای مربوط به اجرای عملیات پیشگیری توسط پلیس

ردیف	استاندارد
۱	واحد پیشگیری از جرم باید به عنوان نقطه مرکزی تماس برای درخواست خدمات پیشگیری از جرم در درون اداره پلیس باشد.
۲	واحد پیشگیری از جرم باید مواردی را که آگاهی عمومی را در مورد راه‌های پیشگیری از جرم افزایش می‌دهند، تهیه و توزیع نماید.
۳	واحد پیشگیری از جرم باید به عنوان انبار مرکزی منابع پیشگیری از جرم و منابع برنامه در خدمت کسانی که باشد در خدمات مربوط به پیشگیری از جرم دخیل شده‌اند.
۴	ارائه خدمات پیشگیری از جرم باید مبتنی بر تجزیه و تحلیل دقیق جرم و اطلاعات جمعیت شناختی مرتبط با آن باشد.
۵	واحد پیشگیری از جرم باید اطلاعات دقیق پیشگیری ارائه‌شده را ضبط و نگهداری نماید.
۶	کارکنان پیشگیری از جرم باید فعالیت‌های پیشگیری از جرم واحد پیشگیری اداره پلیس را نظارت و ارزیابی نمایند و گزارش‌های نوبه‌ای برای رئیس اداره پلیس یا کلانتری تهیه کنند.
۷	واحد پیشگیری از جرم باید ارتباط با سازمان‌ها و نهادهای ملی و محلی پیشگیری از جرم را حفظ کرده و اطلاعات لازم را با سایر اشخاص تبادل نماید.
۸	کارکنان واحد پیشگیری از جرم باید در برنامه‌ریزی فعالیت‌های واحد مذکور کمک کنند و به رئیس اداره پلیس در تهیه سیاست‌ها و رویه‌های پیشگیری از جرم مساعدت نمایند.
۹	واحد پیشگیری از جرم، باید از برآوردهای وضعیت محله‌ها جهت کمک به ارائه خدمات پیشگیری از جرم و خدمات ضابطیت، بهره‌برداری کند.
۱۰	واحد پیشگیری از جرم باید مسئول ابداع و تشکیل کمیته‌های برنامه‌ریزی پیشگیری از جرم در سطح حوزه استحفاظی و در صورت لزوم در محله‌ها باشد.
۱۱	واحد پیشگیری از جرم باید به منظور تهیه برآوردهای امنیت فیزیکی و محیطی محله‌های در معرض خطر جرم و مسائل مرتبط با آن، با سایر نهادهای دولتی و اجتماعی همکاری کند. این برآوردها باید در طرحی متبلور شوند تا فرصت جرم را کاهش دهند.
۱۲	واحد پیشگیری از جرم باید آموزش و کمک فنی به سایر نهادهای دولتی، اصناف و تشکیلاتی‌های جامعوی ارائه نماید تا آنان را قادر به طراحی سیستم‌های ارائه خدمات پیشگیری از جرم در اجزای خود سازد.
۱۳	باید به ارائه خدمات هدفمند پیشگیری از جرم در مناطقی که بیش‌ترین خطر جرم را دارند، اولویت داده شود.

۱۴	واحد پیشگیری از جرم باید جمعیت‌های خاصی را برای خدمات پیشگیری از جرم مورد هدف قرار دهند به شرطی که معلوم شود که آنان در معرض خطر جرم و مسائل مرتبط با آن قرار دارند.
۱۵	تمام کارکنان نیروی انتظامی باید خطرات مرتبط با امنیت و فعالیت‌هایی را که احتمال تولید جرم و بی‌نظمی از آن‌ها می‌رود، گزارش نمایند.
۱۶	کارکنان واحد پیشگیری از جرم باید طرح درس‌های پیشگیری از جرم را آماده نموده و آن را در اختیار سایر کارکنان اداره پلیس که موظف به ارائه سخنرانی عمومی هستند، قرار دهند.
۱۷	واحد پیشگیری از جرم باید در آموزش افسران گشت و سایر کارکنان اداره پلیس کمک کند تا آنان را قادر به ارائه خدمات پیشگیری از جرم به جامعه نماید.
۱۸	در صورت درخواست، افسران گشت و سایر کارکنان اداره پلیس باید سخنرانی‌های پیشگیری از جرم را برای جامعه، اصناف، مدارس، و نهادهای دولتی ایراد کنند تا آنان را در مورد جرم و راه‌های پیشگیری از آن، آگاه‌تر سازند.
۱۹	کارکنان واحد پیشگیری از جرم با همکاری اداره نقشه‌کشی شهر، باید طرح محوطه و ساختمان‌ها در پروژه‌های توسعه‌ای محلی را مورد بررسی قرار دهند.
۲۰	کارکنان واحد پیشگیری از جرم باید در مجتمع‌های آموزشی، برآوردهای امنیتی کلیه مدارس ابتدایی، راهنمایی و دبیرستان را انجام دهند.
۲۱	کارکنان واحد پیشگیری از جرم باید تلاش‌های داخل جامعه را به منظور تشکیل و حفظ گروه‌های مراقبت همسایگی، هماهنگ کنند.
۲۲	در مواردی که مهارت‌های ویژه مورد نیاز باشد، کارکنان واحد پیشگیری از جرم باید برآوردهای پیچیده امنیتی از نهادهای دولتی و اصناف را انجام دهند.
۲۳	افسران گشت و کارآگاهان باید اطلاعاتی را به بزه دیدگان ارائه دهند که از بزه دیدگی بعدی جلوگیری نماید.

سؤال‌های تحقیق

سؤال اصلی:

چه عواملی در موفقیت گشت‌های انتظامی فرماندهی انتظامی شهرستان بوشهر در پیشگیری انتظامی از سرقت موتورسیکلت مؤثر است؟

سؤالات فرعی:

۱- آیا به‌کارگیری مأموران باتجربه و آموزش‌دیده گشت انتظامی در پیشگیری از سرقت موتورسیکلت مؤثر است؟

۲- آیا ویژگی‌های محیطی حوزه استحفاظی گشت انتظامی در پیشگیری از سرقت موتورسیکلت مؤثر است؟

- ۳- به کارگیری گشت‌های انتظامی بر اساس پیک وقوع سرقت موتورسیکلت نتایج متفاوتی دارد؟
- ۴- نظارت الکترونیک از طریق دوربین‌های مداربسته مؤثر از گشت‌های انتظامی است؟
- ۵- اطلاع‌رسانی پلیس در جهت مبارزه با سرقت برای عموم مردم، تا چه اندازه می‌تواند به موفقیت گشت‌های انتظامی کمک کند؟

اهداف تحقیق

هدف اصلی پژوهش حاضر شناسایی و تبیین عوامل مؤثر بر گشت انتظامی در پیشگیری انتظامی از سرقت موتورسیکلت در شهرستان بوشهر است و هدف دیگر آن ارائه راهکار و پیشنهادهای کاربردی بر اساس یافته‌ها و نتایج تحقیق است.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

اطلاعات دموگرافیک نمونه آماری

با توجه به اینکه هدف تحقیق حاضر به تبیین عوامل مؤثر بر موفقیت گشت انتظامی در پیشگیری انتظامی از سرقت موتورسیکلت در شهرستان بوشهر است به لحاظ طرح در زمره طرح‌های توصیفی ۱۵ به حساب می‌آید این طرح‌ها شامل مجموعه روش‌هایی است که هدف آن توصیف کردن شرایط یا پدیده‌های مورد بررسی است (سرمد و همکاران، ۱۳۷۹) و با توجه به اینکه به توسعه دانش کاربردی می‌پردازد از نوع کاربردی ۱۶ به شمار می‌آید چرا که هدف آن توسعه دانش کاربردی است. همچنین از آنجایی که به تحلیل وضعیت موجود، به تبیین عوامل مؤثر بر موفقیت گشت انتظامی در پیشگیری انتظامی از سرقت موتورسیکلت در شهرستان بوشهر است و بررسی راهکارهای برون‌رفت از وضعیت، در مقطع زمانی مشخص به صورت واقعی می‌پردازد از نوع پیمایشی ۱۷ است. برای گردآوری داده‌های مورد نیاز علاوه بر اطلاعات کتابخانه‌ای که به منظور دستیابی به پیشینه و مباحث نظری انجام گرفت در مرحله میدانی به منظور گردآوری داده‌های مورد نیاز از پرسشنامه استفاده شده است برای تدوین پرسشنامه و اینکه آیا از روایی ۱۸ کافی برخوردار هستند یا نه؟ با نظرخواهی از متخصصان و اساتید راهنما و مشاور پرسشنامه نهایی تدوین و در نهایت روایی صوری و محتوایی مورد تأیید آنان قرار گرفت و برای محاسبه پایایی ۱۹ پرسشنامه‌ها از روش برآورد ضریب آلفای کرونباخ ۲۰ که یکی از روش‌های محاسبه پایایی و تعیین

---

15 -Descriptive Rrsarch

16 -Applied Rrsarch

17 Survey Rrsarch

18 -Validity

19 -Reliability

20 -Cronbachs Coefficient Alpha

هماهنگی درونی ابزار اندازه‌گیری است استفاده‌شده است بر این اساس با هماهنگی استاد راهنما طرح پرسشنامه اولیه در نمونه‌ای به حجم ۵۰ نفر از سارقین موتورسیکلت در شهرستان بوشهر اجراء شده است و بعد از تجزیه و تحلیل پایایی ۰/۸۴ برای کل پرسشنامه به دست آمده است که پایایی بالایی را نشان می‌دهد که در علوم اجتماعی مطلوب ارزیابی می‌شود. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و استنتاج از آن‌ها، از شاخص‌های توصیفی و آزمون t و آزمون فریدمن استفاده‌شده است لازم به ذکر است تمامی محاسبات و تجزیه و تحلیل‌های آماری با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS ۲۰ انجام‌شده است. جامعه آماری این تحقیق ۱۰۰ نفر از سارقین موتورسیکلت که در شهرستان بوشهر در طول سال ۱۳۹۲ و شش ماهه اول ۱۳۹۳ اقدام به سرقت نموده‌اند. در این بین تعداد ۵۰ نفر سارق به صورت تصادفی انتخاب، و پس از تکمیل پرسشنامه محقق ساخته مورد مطالعه و تحلیل قرار گرفتند.

۱- آیا به‌کارگیری مأموران باتجربه و آموزش‌دیده گشت انتظامی در پیشگیری از

سرقت موتورسیکلت مؤثر است؟

جدول (۲) توزیع فراوانی پاسخ‌گویان به گویه (به‌کارگیری مأموران باتجربه و

آموزش‌دیده گشت انتظامی در پیشگیری از سرقت موتورسیکلت مؤثر است؟)

اعتبار	فراوانی	درصد
کاملاً نادرست	۳	۶
تاحدودی نادرست	۱۲	۲۴
تاحدودی درست	۲۰	۴۰
کاملاً درست	۱۵	۳۰
جمع	۵۰	۱۰۰

بر اساس یافته‌های جدول از بین کل پاسخ‌گویان رده سارقین ۱۸ درصد کاملاً نادرست؛ ۲۴ درصد تا حدودی نادرست؛ ۴۰ درصد تا حدودی درست و ۱۸ درصد کاملاً درست را انتخاب کرده‌اند که بر اساس جدول و نمودار توزیع فراوانی پاسخ‌گویان به این گویه سرقت موتورسیکلت در شب آسان تر از روز است.

۲- آیا ویژگی‌های محیطی حوزه استحفاظی گشت انتظامی در پیشگیری از سرقت موتورسیکلت مؤثر است؟

جدول (۳) توزیع فراوانی پاسخ‌گویان به گویه (سرقت موتورسیکلت در کنار بازار راحت تر از کنار بانک است).

اعتبار	فراوانی	درصد
کاملاً نادرست	۷	۱۴
تاحدودی نادرست	۱۰	۲۰
تاحدودی درست	۱۹	۳۸
کاملاً درست	۱۴	۲۸
جمع	۵۰	۱۰۰

بر اساس یافته‌های جدول از بین کل پاسخ‌گویان رده سارقین ۱۴ درصد کاملاً نادرست؛ ۲۰ درصد تاحدودی نادرست؛ ۳۸ درصد تاحدودی درست و ۲۸ درصد کاملاً درست را انتخاب کرده‌اند که بر اساس جدول و نمودار توزیع فراوانی پاسخ‌گویان به این گویه سرقت موتورسیکلت در کنار بازار راحت تر از کنار بانک است.

جدول (۴) توزیع فراوانی پاسخ‌گویان به گویه (سرقت موتورسیکلت در شهر راحت تر از سرقت آن در روستا است).

اعتبار	فراوانی	درصد
کاملاً نادرست	۰	۰
تاحدودی نادرست	۱	۲
تاحدودی درست	۱۸	۳۶
کاملاً درست	۳۱	۶۲
جمع	۵۰	۱۰۰

بر اساس یافته‌های جدول از بین کل پاسخ‌گویان رده سارقین ۲ درصد تاحدودی نادرست؛ ۳۶ درصد تاحدودی درست و ۶۲ درصد کاملاً درست را انتخاب کرده‌اند که بر اساس جدول

و نمودار توزیع فراوانی پاسخ‌گویان به این گویه سرقت موتورسیکلت در شهر راحت تر از سرقت آن در روستا است.

جدول (۵) توزیع فراوانی پاسخ‌گویان به گویه (سرقت موتورسیکلت پارک شده در بیرون

منزل راحت تر از درون منزل است.)

اعتبار	فراوانی	درصد
کاملاً نادرست	۱۰	۲۰
تاحدودی نادرست	۱۷	۳۴
تاحدودی درست	۸	۱۶
کاملاً درست	۱۵	۳۰
جمع	۵۰	۱۰۰

بر اساس یافته‌های جدول از بین کل پاسخ‌گویان رده سارقین ۲۰ درصد کاملاً نادرست؛ ۳۴ درصد تاحدودی نادرست؛ ۱۶ درصد تاحدودی درست و ۳۰ درصد کاملاً درست را انتخاب کرده‌اند که بر اساس جدول و نمودار توزیع فراوانی پاسخ‌گویان به این گویه نظری تقریباً "بینابین آرایه شده است.

جدول (۶) توزیع فراوانی پاسخ‌گویان به گویه (سرقت در بافت‌های قدیم شهری و

روستایی با کوچه‌های باریک و تاریک راحت تر از بافت جدید است.)

اعتبار	فراوانی	درصد
کاملاً نادرست	۹	۱۸
تاحدودی نادرست	۸	۱۶
تاحدودی درست	۱۴	۲۸
کاملاً درست	۱۹	۳۸
جمع	۵۰	۱۰۰

بر اساس یافته‌های جدول از بین کل پاسخ‌گویان رده سارقین ۱۸ درصد کاملاً نادرست؛ ۱۶ درصد تاحدودی نادرست؛ ۲۸ درصد تاحدودی درست و ۳۸ درصد کاملاً درست را انتخاب کرده‌اند که بر اساس جدول و نمودار توزیع فراوانی پاسخ‌گویان این گویه را تأیید کرده‌اند.

۳- به کارگیری گشت‌های انتظامی بر اساس پیک وقوع سرقت موتورسیکلت نتایج

متفاوتی دارد؟

جدول (۷) توزیع فراوانی پاسخ‌گویان به گویه (سرقت موتورسیکلت در شب آسان تر از

روز است).

اعتبار	فراوانی	درصد
کاملاً نادرست	۹	۱۸
تاحدودی نادرست	۱۲	۲۴
تاحدودی درست	۲۰	۲۰
کاملاً درست	۹	۱۸
جمع	۵۰	۱۰۰

بر اساس یافته‌های جدول از بین کل پاسخ‌گویان رده سارقین ۱۸ درصد کاملاً نادرست؛ ۲۴ درصد تاحدودی نادرست؛ ۴۰ درصد تاحدودی درست و ۱۸ درصد کاملاً درست را انتخاب کرده‌اند که بر اساس جدول و نمودار توزیع فراوانی پاسخ‌گویان به این گویه سرقت موتورسیکلت در شب آسان تر از روز است.

۴- نظارت الکترونیکی از طریق دوربین‌های مداربسته موثر از گشت‌های انتظامی است؟

جدول (۸) توزیع فراوانی پاسخ‌گویان به گویه (سارقین از دوربین‌های مداربسته بیشتر از

گشت‌های انتظامی احساس ناامنی می‌کنند).

اعتبار	فراوانی	درصد
کاملاً نادرست	۱	۲
تاحدودی نادرست	۰	۰
تاحدودی درست	۱۱	۲۲
کاملاً درست	۳۸	۷۶
جمع	۵۰	۱۰۰

بر اساس یافته‌های جدول از بین کل پاسخ‌گویان رده سارقین ۲ درصد کاملاً نادرست؛ ۲۲ درصد تاحدودی درست و ۷۸ درصد کاملاً درست را انتخاب کرده‌اند که بر اساس جدول و نمودار توزیع فراوانی پاسخ‌گویان این گویه تأیید کرده‌اند.

۵- اطلاع‌رسانی پلیس در جهت مبارزه با سرقت برای عموم مردم، تا چه اندازه می‌تواند به موفقیت گشت‌های انتظامی کمک کند؟

جدول (۹) توزیع فراوانی پاسخ‌گویان به گویه (اطلاع‌رسانی پلیس در جهت مبارزه با

سرقت برای عموم مردم، سرقت را سخت می‌کند).

اعتبار	فراوانی ی	درصد
کاملاً نادرست	۰	۰
تاحدودی نادرست	۱	۲
تاحدودی درست	۱۸	۳۶
کاملاً درست	۳۱	۶۲
جمع	۵۰	۱۰۰

بر اساس یافته‌های جدول از بین کل پاسخ‌گویان رده سارقین ۲ درصد تاحدودی نادرست؛ ۳۶ درصد تاحدودی درست و ۶۲ درصد کاملاً درست را انتخاب کرده‌اند که بر اساس جدول و نمودار توزیع فراوانی پاسخ‌گویان این گویه را تأیید کرده‌اند.

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت گشت انتظامی در پیشگیری از جرائم سرقت خودرو می‌پردازد که در جامعه آماری شهرستان بوشهر انجام شده است که نتایج آن به شرح زیر است: موضوع قابل تأمل برآمده از گویه‌های پرسش‌نامه این است که سارقین از گشت‌های سنتی انتظامی که همراه با روزمره گی و منفعل بوده احساس خطر نمی‌کنند جالب تر اینکه اکثر سارقین محله‌هایی که دوربین مداربسته در آن نصب بوده را شناسایی و از سرقت در آن مناطق خودداری کرده و یا با خطرپذیری بالایی اقدام به سرقت نموده‌اند می‌توان اذعان کرد آموزش‌های اولیه و اصولی نیروهای گشتی نقش بسزایی در پیشگیری از سرقت موتورسیکلت دارد. همچنین نمی‌توان جایگاه و نقش تجربه را در هنگام گشت زنی کشف جرائم نادیده گرفت. بنابراین همراه بودن آموزش صحیح باتجربه مأموران نقش بزرگی در پیشگیری از جرائم از جمله سرقت موتورسیکلت دارد ولی بر اساس یک عرف غلط نیروهای فاقد تجربه با سنوات خدمتی پایین در

اولویت به کارگیری در گشت می‌باشند همچنین ویژگی‌های محیطی از جمله آشنایی سارقان با محل مورد سرقت، محل قرار گرفتن موتورسیکلت در کوچه‌های بن بست یا خیابان‌های شلوغ و پرتردد و دیگر موارد تأثیر بسزایی در سرقت سارقان دارد که مطلع بودن از این موضوعات و اولویت‌بندی بر روی نقشه نقاط جرم خیز می‌تواند در هنگام اعزام نیروها به گشت و همچنین در هنگام گشت زنی مورد استفاده قرار گیرد.

امکانات خودرویی و تجهیزات مناسب واحدهای گشتی (وجود پی دی ای- سامانه‌های کنترل جمعیت- دسترسی به بانک اطلاعات مجرمین) تأثیر بسزایی در پیشگیری از سرقت موتورسیکلت و دستگیری سارقین دارد و کمبود یا فقدان آن به همان نسبت باعث افزایش سرقت موتورسیکلت خواهد شد برابر بررسی‌های انجامی گشت‌های موتوری به دلیل قدرت مانور بالا در جهت دستگیری سارقین کاربرد بیشتری داشته و گشت‌های خودرویی جهت اجرای طرح‌های مهار مناسب تر به نظر می‌رسد. در وضعیت فعلی گشت‌های انتظامی به دو صورت فعال (گشت‌های انتظامی و دستگیری سارقین) و منفعل (گزارشات مردمی و اعلام از طریق مرکز پیام) عملیات پلیسی انجام می‌دهند که این رویه صرف‌نظر از نتایج حاصله به دلیل هزینه‌های بالای گشت‌های سنتی (در بحث اتلاف سوخت، نیروی انسانی، وسایل نقلیه) غیرقابل توجیه می‌باشد این در حالی است که دوربین‌های مداربسته اتاق مانیتورینگ پلیس می‌تواند گشتی‌ها را به خوبی به موقعیت‌های جرم اعزام نمایند.

پیشنهادها

بر مبنای یافته‌های پژوهش این موارد پیشنهاد می‌گردد:

۱- افسران ارشد بیشتر به عنوان افسران معین با استفاده از خودرو و امکانات جانبی و در اختیار داشتن نیروی انسانی کافی در برخی از ساعات در سطح حوزه استحفاظی کلانتری‌ها ضمن گشت زنی بر عملکرد واحدهای گشت نظارت و آن‌ها را هدایت نمایند.

۲- در محل‌های آلوده به سرقت موتورسیکلت جایگاه مخصوص جهت پارک تعیین و از طریق دوربین‌های مداربسته کنترل شود.

۳- استقرار گشت‌های پیاده در مناطق مسکونی، بازار، پارک‌ها و مناطق تجاری که به دلیل تردد و ترافیک نمی‌توان از گشت‌های موتوری و خودرویی استفاده کرد و استفاده از گشت‌های موتوری در کوچه‌های باریک و بافت قدیم که امکان اعزام گشت‌های خودرویی نیست

۴- نظارت مأموران گشت بر حسن انجام وظیفه نگهبانان محله و انتقال تجربه و همکاری و هماهنگی با آنان در تأمین امنیت.

- ۵- پلیس می‌تواند با استفاده از تجهیزات مناسب مانند نصب دوربین‌های مداربسته و مراقبت‌های پلیسی در مکان‌های جرم خیز مانند گشت زنی مستمر در حوزه استحفاظی از وقوع سرقت موتورسیکلت پیشگیری کند؛
- ۶- شرکت‌های موتورسیکلت‌سازی می‌توانند با کد دار کردن قطعات موتورسیکلت ضریب ایمنی آن‌ها را بالا ببرند و در پیشگیری از سرقت موتورسیکلت مؤثر باشند؛
- ۷- نظارت دقیق پلیس بر راه‌های ورودی و خروجی شهرها به صورت مستمر و یا در قالب طرح‌های ضربتی، اجرای طرح‌های مظنون‌گیری و استعلام از موتورسیکلت‌های توقیفی؛
- ۸- نظارت پلیس بر فروش موتورسیکلت‌های مزایده‌ای و اوراقی برای کشف موتورسیکلت‌های مسروقه یا ممانعت از بازسازی موتورسیکلت خسارت‌دیده و سند نمره کردن آن‌ها به جای موتورسیکلت مسروقه؛
- ۹- نظارت پلیس بر سارقان سابقه‌دار و مال‌خران، صنف تعمیرکاران و ایجاد بانک اطلاعاتی از آن‌ها؛
- ۱۰- محرومیت از مرخصی سارقان در حال تحمل کیفر از سوی محاکم قضایی به منظور پیشگیری از تکرار جرم توسط آن‌ها در ایام پیک سرقت موتورسیکلت از جمله تعطیلاتی چون عید نوروز، ایام ماه محرم و رمضان و...؛
- ۱۱- سیستم پرداخت پاداش به صورت مدون برای انجام هر یک از امور انتظامی مثل کشف موتورسیکلت سرقتی دستگیری سارق و ... از سوی فرماندهان به صورت دستورالعمل در نظر گرفته شود تا همچون کشف مواد مخدر انگیزه کارکنان در این‌گونه امور نیز افزایش یابد.
- ۱۲- در آموزش کارکنان از شگردهای بکار رفته سارقین استفاده شود تا بدین وسیله رموز کار آنان برای پلیس تشریح شود.
- ۱۳- تدوین نقشه آلودگی جرائم و مشخص کردن موقعیت سرقت‌ها از روی نقشه به منظور تعیین مناسب گشت‌ها و مراقبت‌های پلیس بر اساس بلوک‌بندی و تقسیم حوزه استحفاظی؛
- ۱۴- غیرقابل پیش‌بینی کردن زمان اعزام واحدهای گشتی نظارتی با تغییر در برنامه، به منظور جلوگیری از کم اثر شدن و روزمره‌گی فعالیت‌های گشتی‌ها، به جاست پلیس از فناوری‌های پیشرفته مانند جی پی اس ۲۱ و جی آی اس ۲۲ در تجزیه و تحلیل جرائم استفاده کرده و گشت‌های هدایت‌شده به نقاط هدف فرستاده شوند (جاوید، ۱۳۸۸: ۹۰).

- ۱۵- شناسایی محدوده استحفاظی پاسگاه انتظامی
- ۱۶- شناسایی مناطق جرم خیز حوزه استحفاظی (شناخت انواع جرائم ، سابقه‌داران ، آدرس و محل سکونت سابقه‌داران ، پاتوق سابقه‌داران ، وضعیت اقتصادی سابقه‌داران - شناخت اماکن عمومی و پاتوق مجرمین- کسب اطلاعات لازم از مناطق جرم خیز ، ارتباط با کسبه و معتمدین و انتخاب صحیح منابع خبری- کنترل مجرمین بعد از ترخیص از زندان) ؛
- ۱۷- بررسی علل وقوع جرائم و ارائه طریق و پیشنهاد به مقامات دست‌اندرکار از طریق رعایت سلسله‌مراتب؛
- ۱۸- بررسی وضعیت مناطق جرم خیز توسط نیروهای مربوطه ، در صورت لزوم انجام اقدامات ضربتی با هماهنگی مسئولین بالاتر؛
- ۱۹- کنترل نقاط جرم خیز به صورت محسوس و غیره محسوس؛
- ۲۰- تجزیه و تحلیل آماری انواع سرقت؛
- ۲۱- برقراری ارتباط با کلانتری و پاسگاه‌های هم‌جوار و آگاهی مربوط جهت همکاری؛
- ۲۲- آموزش‌های همگانی؛
- ۲۳- اجرای طرح مهار به صورت متوالی در سطح حوزه استحفاظی به صورت هدفمند و منظم توسط عوامل انتظامی (اعم از کلانتری‌ها، یگان امداد و پلیس آگاهی).
- ۲۴- کنترل موتورسیکلت‌هایی که فاقد سوئیچ قفل فرمان، مدارک مالکیت، پلاک انتظامی بوده و یا ارکان اصلی آن‌ها مخدوش است.
- ۲۵- تجهیز واحدهای گشتی به نوت بوک و یا پی دی آی ۲۳ جهت کنترل وسایط نقلیه عبوری.
- ۲۶- ملزم نمودن شرکت‌های تولید موتورسیکلت به داشتن شماره‌های محرمانه، کد گذاری قطعات اصلی، تقویت سوئیچ، قفل فرمان و ... می‌تواند نقش بسزایی در کاهش سرقت موتورسیکلت داده باشد.
- ۲۷- اگر شرکت‌های سازنده به جای نصب قفل فرمان در قسمت گلویی، یک قفل در زیر جا پایی طوری تعبیه نمایند که مالکان از قفل کتابی استفاده‌کننده اثرات زیادی در کاهش سرقت موتورسیکلت خواهد داشت.
- ۲۸- گشت زنی مطلوب و به صورت کیفی توسط عوامل انتظامی در ساعات پیک سرقت در محدوده‌هایی که توقف موتورسیکلت بالا است.

منابع

الف) فارسی

- ۱- ابتهاج، ابوالقاسم. (۱۳۸۷). گشت انتظامی تهران: دانشگاه علوم انتظامی.
- ۲- ترویانیچ، رابرت. (۱۳۸۳). پلیس جامعه محور. مترجم مرکز مطالعات و تحقیقات کاربردی طرح و برنامه ناجا. تهران: انتشارات فرات.
- ۳- گل محمدی خامنه، علی. (۱۳۸۵). مدیریت پیشگیری از جرم، تهران: انتشارات معاونت آموزش دانشگاه علوم انتظامی.
- ۴- نجفی ابرندآبادی، علی حسین. (۱۳۸۳). مباحثی در علوم جنایی؛ تقریرات درس جرم‌شناسی مقاطع دکتری و کارشناسی ارشد، مجموعه دو جلدی به کوشش شهرام ابراهیمی.
- ۵- هاتفی اردکانی، حسین. (۱۳۸۱). برخی ویژگی‌های سرعت از اماکن در یزد، خرم آباد و شرق تهران، نگاهی مقایسه‌ای، در مجموعه مقالات اولین همایش ملی آسیب‌های اجتماعی در ایران، جلد ۶، تهران، آگاه.
- ۶- محمدنسل، غلامرضا. (۱۳۸۸). تبلیغات پیشگیری انتظامی از جرم، فصلنامه مطالعات پیشگیری از جرم، شماره ۱۰.
- ۷- وفادار، حسین. (۱۳۸۸). سرمایه اجتماعی و نقش آن در پیشگیری انتظامی از جرم، مجموعه مقالات نخستین همایش ملی پیشگیری از جرم: پیشگیری انتظامی از جرم، تهران، معاونت آموزش ناجا.
- ۸- معین، محمد. (۱۳۷۵). فرهنگ فارسی، جلد اول، انتشارات سپهر، تهران: چاپ نهم.
- ۹- آریانپورکاشانی، عباس و منوچهر. (۱۳۷۰). فرهنگ انگلیسی و فارسی، انتشارات سپهر، تهران: چاپ هفتم.
- ۱۰- انصاری، ولی‌الله. (۱۳۸۰). حقوق تحقیقات جنایی (مطالعه تطبیقی)، انتشارات سمت، تهران: چاپ اول.
- ۱۱- وروایی، اکبر. (۱۳۸۴). پلیس جامعه محور، مطالعه تطبیقی شیوه‌های جلب مشارکت مردمی در تأمین نظم عمومی و امنیت اجتماعی، معاونت سیاسی، سازمان عقیدتی سیاسی ناجا، تهران.
- ۱۲- محمد نسل، غلامرضا. (۱۳۸۷). پلیس و سیاست جنایی پیشگیرانه، رساله دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی، دانشگاه تهران.
- ۱۳- وروایی، اکبر و سروش بهره‌بر. (۱۳۸۸). راهبرهای الگوی پلیس سنتی و نوین در پیشگیری از جرم، فصلنامه مطالعات پیشگیری از جرم، سال چهارم، شماره دهم.

- ۱۴- بیات، بهرام، شرافتی پور، جعفر، عبدی نرگس، ۱۳۸۷، پیشگیری از جرم با تکیه بر رویکرد اجتماع محور، انتشارات معاونت اجتماعی ناجا، تهران.
- ۱۵- نجفی ابرندآبادی، علی حسین و هاشم بیکی، حمیدف ۱۳۹۰، دانشنامه جرم‌شناسی، انتشارات گنج دانش، چاپ دوم، تهران.
- ۱۶- جزینی، علیرضا، ۱۳۹۲، سازمان و وظایف یگان‌های انتظامی، انتشارات معاونت تربیت و آموزش ناجا، چاپ اول، تهران، ص ۱۷۱.
- ۱۷- قانون نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۱۳۶۹/۴/۲۷.
- ۱۸- قانون استخدامی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۱۳۸۲/۱۲/۲۴.
- ۱۹- ترویانوویچ رابرت و کوروکس، بانی، ۱۳۸۳، پلیس جامعه محور، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات کاربردی، طرح و برنامه و بودجه ناجا، انتشارات فرات، چاپ اول، تهران.
- احمدی
- ۲۰- ستوده، هدایت ا...، میرزایی، بهشته، پازند، افسانه؛ روان شناسی جنایی؛ انتشارات آوای نور؛ ۱۳۷۶.

- ۲۱- بیابانی، غلامحسین (۱۳۸۳)، دو ماهنامه علمی و تخصصی و آموزشی - شماره ۱۲ و ۱۳.
- ۲۲- طامندی، محمد رضا (۱۳۸۴)، بررسی شیوه‌های پیشگیری از سرقت‌های مسلحانه شهری استان سیستان و بلوچستان از سالهای ۸۰ تا ۸۴، ماهنامه کارآگاه، اردیبهشت ۱۳۸۶، شماره ۲۳
- ۲۳- گزافی، سعداله (۱۳۸۸)، آشنایی با موتورسیکلت و آنچه را که کارآگاهان باید بدانند، جزوه دست نویس.

(ب) غیر فارسی

- 1- Crowe, Timothy D (1991). Crime Prevention Through Environmental Design, Stoneham, MA: Butterworth- Heineman,
- 2- Department of Justice of South Australia, Fact Sheet C (2007). Problem Solving Approach in Crime Prevention. Department of Justice, South Australia, Crime Prevention Unit. obtained from: www.cpu.sa.gov.au
- 3- Department of Justice of South Australia, Fact Sheet B (2007). What Are Risk And Protective Factors? Department of Justice, South Australia, Crime Prevention Unit. obtained from: www.cpu.sa.gov.au
- 4- Sherman, L. (1994). The Kansas City Experiment. Washnigton D.C.: National Institute of Justice.

- 5- Sherman, L., Buerger, M. & Gartin, P. (1989a). Repeat call address policing: The Minneapolis RECAP experiment. Washington, District of Columbia: Crime Control Institute.
- 6- Sherman, L., Gartin, P. & Buerger, M. (1989b). Hot spots of predatory crime: Routine activities and the criminology of place. *Criminology* 27, 27Y56
- 7 - Sherman, Lawrence, Patrick R. Gartin, and Michael E. Buerger. (1989). Hot spots of predatory crime: Routine activities and the criminology of place. *Criminology* 27:27-56.
- 8-Buerger, Petrosino and Cohn
- 9-Chalom, Maurice and Al.(zool). Urban safety and Good Governance: The Role of the police; unaited Nations center for Human settlements and International center for the pereventionation. www.crime-Preventionation-Intl.orgof Crime. Obtained Fram:
- 10-Weisburd, D. & Eck, J. (2004). What can police do to reduce crime, disorder, and fear? *Annals of the American Academy of Political and Social Science* 593, 42Y65.